

FMS NRRU 2025

Innovating for a Sustainable Future : Multidisciplinary Solutions for Global Challenges

เอกสารการประชุมวิชาการ

และนำเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ ครั้งที่ 8 และระดับนานาชาติ ครั้งที่ 1
The 8th National and 1st International Academic Research Conference

นวัตกรรมเพื่ออนาคตที่ยั่งยืน
การบูรณาการสหวิทยาการเพื่อรับมือกับความท้าทายระดับโลก
“Innovating for a Sustainable Future : Multidisciplinary Solutions for Global Challenges”

PROCEEDINGS

5 สิงหาคม 2568

อาคาร 13 และอาคาร 22

คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา

AUGUST 5, 2025

Building 13 and Building 22

Faculty of Management Science Nakhonratchasima Rajabhat University, Thailand

ISBN 978-616-8365-60-1

เอกสารการประชุมวิชาการ

และนำเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ ครั้งที่ 8 และระดับนานาชาติ ครั้งที่ 1

“นวัตกรรมเพื่ออนาคตที่ยั่งยืน: การบูรณาการสหวิทยาการเพื่อรับมือกับความท้าทายระดับโลก”

5 สิงหาคม 2568

คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา

จัดทำโดย

คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา อาคาร 22
340 ถนนสุรนารายณ์ ตำบลในเมือง อำเภอเมืองนครราชสีมา จังหวัดนครราชสีมา 30000
โทรศัพท์ 044-009009 ต่อ 2215 Website : <https://fms.nrru.ac.th/2019/>
E-mail : ISF.FMS@nrru.ac.th
พิมพ์ครั้งที่ 1 พ.ศ. 2568 จำนวน 10 เล่ม

วัตถุประสงค์

1. เผยแพร่ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาอย่างยั่งยืนในสาขาบริหารธุรกิจการจัดการ และบัญชี สาขาการจัดการเทคโนโลยีและนวัตกรรม สาขาการท่องเที่ยว นันทนาการ และการจัดการโรงแรม สาขาเศรษฐศาสตร์ เศรษฐมิติ และการเงิน และสาขาการสื่อสาร
2. ส่งเสริมการบูรณาการองค์ความรู้ข้ามสาขาเพื่อขับเคลื่อนนวัตกรรมเพื่อความยั่งยืน
3. สร้างเครือข่ายความร่วมมือระหว่างนักวิจัย นักวิชาการ และภาคธุรกิจทั้งในประเทศและต่างประเทศ
4. กระตุ้นการนำงานวิจัยไปประยุกต์ใช้เพื่อแก้ไขปัญหาเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อมอย่างเป็นรูปธรรม
5. ส่งเสริมการเผยแพร่ผลงานวิจัยผ่านวารสารวิชาการและฐานข้อมูลวิจัย เพื่อขยายผลในวงกว้าง

เลขมาตรฐานสากลประจำหนังสืออิเล็กทรอนิกส์

ISBN 978-616-8365-60-1

ข้อมูลทางบรรณานุกรมของหอสมุดแห่งชาติ

คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา.
เอกสารการประชุมวิชาการและนำเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ ครั้งที่ 8 และระดับนานาชาติ ครั้งที่ 1.
พ.ศ. 2568 จำนวน 476 หน้า

สารจากประธานเครือข่าย

การจัดประชุมวิชาการและนำเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ ครั้งที่ 8
และระดับนานาชาติ ครั้งที่ 1

รองศาสตราจารย์ ดร.เอกรัตน์ เอกศาสตร์

ประธานเครือข่ายการจัดประชุมวิชาการ
และนำเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ ครั้งที่ 8 และระดับนานาชาติ ครั้งที่ 1

การประชุมวิชาการและนำเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ ครั้งที่ 8 และระดับนานาชาติ ครั้งที่ 1 The 8th National and 1st International Academic Research Conference นวัตกรรมเพื่ออนาคตที่ยั่งยืน : การบูรณาการสหวิทยาการเพื่อรับมือกับความท้าทายระดับโลก “Innovation for a Sustainable Future : Multidisciplinary Solutions for Global Challenges” โดยความร่วมมือระหว่างมหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา กับเครือข่ายมหาวิทยาลัยในประเทศและต่างประเทศ กำหนดการจัดงานในวันอังคารที่ 5 สิงหาคม พ.ศ. 2568 ณ อาคาร 13 และอาคาร 22 คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา ในการนี้ มีการปาฐกถาพิเศษ เรื่อง “สหวิทยาการนวัตกรรมสู่โอกาสใหม่ของประเทศไทยในเวทีเศรษฐกิจโลก” การเสวนาในหัวข้อ “บทบาทของสถาบันการศึกษาต่อการสร้างนวัตกรรมทางธุรกิจเพื่อพัฒนาชุมชนท้องถิ่น” การนำเสนอผลงานและการจัดนิทรรศการเกี่ยวกับงานวิจัยและบริการวิชาการ โดยการดำเนินงานดังกล่าวมีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เผยแพร่ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาอย่างยั่งยืนในสาขาบริหารธุรกิจ การจัดการ และบัญชี สาขาการจัดการเทคโนโลยีและนวัตกรรม สาขาการท่องเที่ยว นันทนาการ และการจัดการโรงแรม สาขาเศรษฐศาสตร์ เศรษฐมิติ และการเงิน และสาขาการสื่อสาร 2) ส่งเสริมการบูรณาการองค์ความรู้ข้ามสาขาเพื่อขับเคลื่อนนวัตกรรมเพื่อความยั่งยืน 3) สร้างเครือข่ายความร่วมมือระหว่างนักวิจัย นักวิชาการ และภาคธุรกิจทั้งในประเทศและต่างประเทศ 4) กระตุ้นการนำงานวิจัยไปประยุกต์ใช้เพื่อแก้ไขปัญหาเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อมอย่างเป็นรูปธรรม และ 5) ส่งเสริมการเผยแพร่ผลงานวิจัยผ่านวารสารวิชาการและฐานข้อมูลวิจัย เพื่อขยายผลในวงกว้าง

คณะวิทยาการจัดการ และภาคีเครือข่ายขอขอบพระคุณ คุณปณต บุญยะโทระ กรรมการผู้จัดการ บริษัท พอนด์ส (ประเทศไทย) จำกัด อดีตผู้อำนวยการสำนักงานส่งเสริมการค้าในต่างประเทศ ณ เมืองดูไบ สหรัฐอาหรับเอมิเรตส์ และอดีตทูตพาณิชย์ในหลากหลายประเทศ อาทิ สิงคโปร์ เยอรมนี อังกฤษ และเกาหลีใต้ พลเอกอาวิน อัครเมธายุทธ ผู้ทรงคุณวุฒิพิเศษ กองบัญชาการกองทัพไทย Dr. Khalid Bin Abdul Wahid Assistant Rector, UiTM City Campus Organization : Universiti Teknologi MARA (UiTM), Kelantan Branch. Malaysia และคุณธนันต์พร จรรย์โกลม Executive Vice President – Strategy & Product Development ผู้ช่วยกรรมการผู้จัดการ บริษัทหลักทรัพย์ ดาโอ (ประเทศไทย) จำกัด (มหาชน) ที่ให้เกียรติเป็นวิทยากรในครั้งนี้ ขอขอบคุณคณะกรรมการผู้ประเมินผลงานวิจัยที่ได้เสียสละเวลาอันมีค่าอย่างยิ่งในการประเมินผลงานวิจัยเพื่อตีพิมพ์ในเอกสารเล่มนี้ และขอขอบคุณนักวิจัยทุกท่านที่ส่งผลงานวิจัยเข้าร่วมในครั้งนี้ ตลอดจนคณะกรรมการดำเนินงานของคณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา โดยเฉพาะรองศาสตราจารย์ เนตรชนก บัวนาค รองคณบดีฝ่ายวิจัยและเครือข่ายสัมพันธ์ และผู้เกี่ยวข้องทุกท่านที่ได้ร่วมมือกันจัดงานประชุมวิชาการและนำเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ ครั้งที่ 8 และระดับนานาชาติ ครั้งที่ 1 ให้ประสบความสำเร็จเรียบร้อยด้วยดี

(รองศาสตราจารย์ ดร.เอกรัตน์ เอกศาสตร์)

ประธานเครือข่ายการจัดประชุมวิชาการ
และนำเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ ครั้งที่ 8 และระดับนานาชาติ ครั้งที่ 1

สารบัญ (Content)

FMS NRRU 2025
Innovating for a Sustainable Future - Multidisciplinary Solutions for Global Challenges

การประชุมวิชาการและนำเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ ครั้งที่ 8

บทความวิจัยภาคบรรยาย

- ปัจจัยการสื่อสารที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการทำงานของพนักงานบริษัท กรีน ฟู้ด แพคทอรี่ จำกัด.....1
เอกรัฐ บุญอยู่คง และ เจษณี บุตรคำ
- การพัฒนาคุณภาพการบริการของบุคลากรในแผนกศุูนย์มะเร็งและโรคเลือด
โรงพยาบาลพญาไท 3 กรุงเทพมหานคร.....13
ฐิตาภรณ์ ทุมทน และ อธิมา ปิยะศิริศิลป์
- ปัจจัยของการกำกับดูแลกิจการที่มีอิทธิพลต่อมูลค่ากิจการของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์
แห่งประเทศไทย กลุ่มดัชนี SETESG.....22
กัญญารัตน์ พันธสาร, กฤตยกุลมธ ธานีสงศ์ และ พิมวิมล บุญรักษ์
- การพัฒนาบอร์ดเกมโดยใช้กระบวนการ 5D Process เพื่อส่งเสริมความรู้ในการป้องกันพิษ
สำหรับเด็กวัยเรียน.....35
อัศวินท์ กลิ่นศรีสุข, พัชรพล รัตนวิโรจน์, แทนตระกูล วรามิตร และ ทักษิณ แก้วประเสริฐ
- ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อน้ำช่อดอกมะพร้าวของคนวัยทำงานในกรุงเทพมหานคร.....43
อธิฐาน เจริญพร และ อธิมา ปิยะศิริศิลป์
- การฝึกอบรมรูปแบบออนไลน์ที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากร
ในเครือบริษัท เอสเอ็มเอ็ม พลัส จำกัด.....55
วชิราภรณ์ ล้อมกัน และ เจษณี บุตรคำ
- ปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อประกันของลูกค้ผ่านธนาคารกรุงศรีอยุธยา
สาขาบ้กชีกัลปพฤกษ์ เขตบางบอน กรุงเทพมหานคร.....66
พรฤทัย หลวงเทพ และ อธิมา ปิยะศิริศิลป์
- ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการพัฒนาอย่างยั่งยืนของโรงพยาบาล ในจังหวัดอุบลราชธานี.....76
ชนาธิป คำอินทร์, ורתัย ใจมนต์ และ อัยรดา พรเจริญ

บทความวิจัยภาคโปสเตอร์

- วิเคราะห์พฤติกรรมการใช้งาน ChatGPT เพื่อการเรียนรู้ ด้วยทักษะการรู้เท่าทันสื่อ:
กรณีศึกษาเยาวชนในพื้นที่จังหวัดนครราชสีมา.....89
บุณณภา ราชเสนา, อริษา ภูมิไกรรักษ์, วิไลฐ ฤทธิเดช, พงศ์สุลี วงศ์ และ เกศรินทร์ โชคเพิ่มพูน
- ปัจจัยที่มีผลต่อจรรยาบรรณวิชาชีพบัญชีของพนักงานบัญชีในจังหวัดนครราชสีมา.....100
ธมนวรรณ ป้อมสนาม และ อธิต ทิวะศุศิริ

ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการพัฒนาอย่างยั่งยืนของโรงพยาบาล ในจังหวัดอุบลราชธานี Factors Influencing the Sustainable Development of Hospitals in Ubon Ratchathani Province

ชนาธิป คำอินทร์¹, อรทัย ไจมนต์² และ อัยรดา พรเจริญ³
Chanathip Kham-in¹, Oratai Jaimon², and Airada Phoncharoen³
สาขาวิชา การจัดการทั่วไป มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี^{1,2,3}
Department of General Management, Ubon Ratchathani Rajabhat University^{1,2,3}

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลทางตรงและทางอ้อมต่อการพัฒนาอย่างยั่งยืนของโรงพยาบาล ในจังหวัดอุบลราชธานี ตัวอย่าง คือ บุคลากรโรงพยาบาลในเขตอำเภอเมืองและอำเภวารินชำราบ จำนวน 400 คน ใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการรวบรวมข้อมูล ตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือด้วยค่าสัมประสิทธิ์อัลฟาของครอนบาค วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติเชิงพรรณนาและการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณโดยใช้โปรแกรม jamovi 2.6.26

ผลการวิจัยพบว่า การจัดการความรู้มีอิทธิพลทางตรงต่อการพัฒนาอย่างยั่งยืนของโรงพยาบาล ($p < 0.01$) ขณะที่การทำงานแบบผสมผสาน การคิดเชิงวิพากษ์ และการสื่อสารและทำงานร่วมกันมีอิทธิพลทางตรงต่อการพัฒนาอย่างยั่งยืนของโรงพยาบาล ($p < 0.05$) ส่วนความรู้ดิจิทัลมีอิทธิพลทางอ้อมต่อการพัฒนาอย่างยั่งยืนของโรงพยาบาล ผ่านการจัดการความรู้ ($p < 0.01$)

คำสำคัญ: การทำงานแบบผสมผสาน พัฒนาการอย่างยั่งยืน โรงพยาบาล

Abstract

This study aimed to examine factors that directly and indirectly influenced on the sustainable development of hospitals in Ubon Ratchathani province. The samples were 400 personnel of hospitals in Mueang and Warinchamrap district. Questionnaires were implied as the tool for collecting data. Reliability was verified with using Cronbach's alpha. Data was analyzed by descriptive statistics and multiple regression conducted by the jamovi 2.6.26.

The results indicated that knowledge management directly influenced on the sustainable development of hospitals ($p < 0.01$). Hybrid working, critical thinking, and communication and collaboration also directly influenced on the sustainable development of hospitals ($p < 0.05$) where as digital literacy indirectly influenced on the sustainable development of hospitals through knowledge management ($p < 0.01$).

Keywords: Hybrid working, Sustainable development, Hospital.

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ในปี พ.ศ. 2564 มีการใช้บริการโรงพยาบาลทั่วประเทศไทยมากกว่า 300 ล้านครั้ง โดยเป็นผู้ป่วยนอก 250 ล้านครั้ง และผู้ป่วยในกว่า 50 ล้านครั้ง (กระทรวงสาธารณสุข, 2565) โรงพยาบาลจึงมีบทบาทสำคัญในระบบสาธารณสุข โดยทำหน้าที่ส่งเสริม ป้องกัน รักษา และฟื้นฟูสุขภาพของประชาชนให้มีคุณภาพชีวิตที่ดี โรงพยาบาล

ไทยแบ่งเป็น 3 ระดับ ได้แก่ โรงพยาบาลชุมชน โรงพยาบาลทั่วไป และโรงพยาบาลศูนย์ ซึ่งมีหน้าที่รองรับความต้องการด้านสุขภาพแตกต่างกันไป การพัฒนาอย่างยั่งยืนจึงควรเน้นทั้งการจัดสรรทรัพยากรต่าง ๆ อย่างมีประสิทธิภาพตลอดจนสร้างระบบที่สามารถปรับตัวได้ในระยะยาว (กระทรวงสาธารณสุข, 2566) อย่างไรก็ตามระบบสาธารณสุขไทยเผชิญกับความท้าทายสำคัญ ได้แก่ จำนวนผู้ป่วยที่เพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว ความซับซ้อนของโรคภัยไข้เจ็บ การขาดแคลนบุคลากรและงบประมาณ รวมถึงความไม่เท่าเทียมในการพัฒนาระบบระหว่างพื้นที่ต่าง ๆ ทั้งนี้ การเปลี่ยนแปลงด้านเทคโนโลยีและข้อจำกัดทางทรัพยากรยังมีอิทธิพลกระทบต่อประสิทธิภาพการให้บริการและความยั่งยืนของโรงพยาบาลแต่ละแห่ง (สำนักงานหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ, 2565)

จังหวัดอุบลราชธานี มีประชากรกว่า 1.8 ล้านคน และเป็นศูนย์กลางเศรษฐกิจ คมนาคมของภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เนื่องจากต้องรองรับผู้ป่วยทั้งในและนอกพื้นที่ มีผู้ใช้บริการทั้งคนไทยและคนต่างชาติดังเช่น ลาว กัมพูชา เวียดนาม จึงมีโรงพยาบาลหลักในอำเภอเมือง และอำเภวารินชำราบ เพื่อรองรับความต้องการด้านสุขภาพ โดยเน้นการจัดสรรทรัพยากรอย่างเหมาะสม ส่งเสริมการทำงานร่วมกัน นำเทคโนโลยีมาปรับปรุงบริการ และพัฒนาทักษะบุคลากร เพื่อสร้างระบบโรงพยาบาลที่ยั่งยืนในระยะยาว (โรงพยาบาลอุบลราชธานี, 2565) บทบาทของโรงพยาบาลในจังหวัดอุบลราชธานี เขตอำเภอเมืองเป็นศูนย์กลางบริการสุขภาพระดับตติยภูมิ ด้วยบุคลากรและเทคโนโลยีที่ทันสมัย รวมถึงทำหน้าที่เป็นศูนย์ฝึกอบรมบุคลากรทางการแพทย์ และเป็นศูนย์กลางการส่งต่อผู้ป่วยจากโรงพยาบาลระดับรอง เขตอำเภวารินชำราบให้บริการสุขภาพแก่ประชาชนในเขตชานเมือง-ชนบท เน้นการรักษาโรคทั่วไปและส่งเสริมสุขภาพชุมชน ทำหน้าที่ส่งต่อผู้ป่วยที่ต้องการการรักษาเฉพาะทางไปยังอำเภอเมือง ช่วยลดภาระของโรงพยาบาลศูนย์ด้วยการดูแลขั้นพื้นฐานในพื้นที่ (กรมส่งเสริมสุขภาพเขตที่ 10, 2565)

การจัดการความรู้และการทำงานแบบผสมผสาน องค์ความรู้ในโรงพยาบาลมักกระจายตามแผนก ขาดระบบจัดเก็บ ทำให้การแลกเปลี่ยนข้อมูลไม่ครบถ้วน เกิดความล่าช้าและข้อผิดพลาด โดยเฉพาะสถานการณ์ฉุกเฉิน “Spiral of Knowledge” ซึ่งการรวบรวม-แลกเปลี่ยนความรู้เชิงระบบสามารถยกระดับประสิทธิภาพและการตัดสินใจในทีมงาน (Nonaka and Takeuchi, 1995) ขณะเดียวกัน การทำงานแบบผสมผสาน ระหว่างหน่วยงานต่าง ๆ หากขาดเป้าหมายร่วมและการวางแผนที่ชัดเจนอาจก่อให้เกิดข้อขัดแย้ง ทฤษฎี Collaboration Theory ระบุว่า การสื่อสารที่ชัดเจนและความเข้าใจซึ่งกันและกันเป็นหัวใจของการทำงานร่วมกันที่มีประสิทธิภาพ (Gray, 1989) ความรู้ดิจิทัล ทักษะการคิดเชิงวิจารณ์ และการสื่อสารในทีม Digital Literacy เป็นปัจจัยสำคัญในการใช้ระบบสุขภาพอิเล็กทรอนิกส์ แม้บางส่วนยังขาดทักษะ มีอิทธิพลต่อความแม่นยำในการจัดเก็บ-วิเคราะห์ข้อมูล การพัฒนาทักษะดิจิทัลช่วย ลดข้อผิดพลาดและเพิ่มความแม่นยำ (Tapscott, 2009) ส่วน Critical Thinking and Problem Solving จำเป็นในสถานการณ์ตัดสินใจเร็ว เช่น ผู้ป่วยฉุกเฉิน แต่บุคลากรยังขาดทักษะเชิงวิเคราะห์ที่เพียงพอ ซึ่งสามารถพัฒนาได้ผ่านการเรียนรู้เชิงปฏิบัติ (Jonassen, 1997) สุดท้าย การสื่อสารและการทำงานเป็นทีมเป็นปัจจัยชี้ขาด การสร้างความเชื่อใจและช่องทางสื่อสารที่ดีภายในทีมช่วยลดความขัดแย้งและเพิ่มประสิทธิภาพการดูแลผู้ป่วย (Salas et al., 2008)

จากความสำคัญดังกล่าว ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาปัญหาที่มีอิทธิพลทั้งทางตรงและทางอ้อมที่ทำให้เกิดการพัฒนาอย่างยั่งยืนขององค์กร โดยเฉพาะโรงพยาบาลที่มีการให้บริการตลอดเวลา ซึ่งจากการทบทวนวรรณกรรมทำให้เห็นความสำคัญของการจัดการความรู้ การทำงานแบบผสมผสาน ความรู้ดิจิทัล การคิดอย่างมีวิจารณญาณ และการแก้ปัญหา รวมถึงการสื่อสารและการทำงานร่วมกัน ซึ่งตัวแปรเหล่านี้ได้มีนักวิชาการหลายท่านให้ความสนใจและเคยมีงานวิจัยในอดีตได้พิสูจน์แล้วว่า มีอิทธิพลอย่างสูง ในการวิจัยครั้งนี้จึงให้ความสำคัญนำมาเป็นตัวแปรอิสระใช้ในการเก็บและวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อเป็นแนวทางที่เหมาะสมช่วยพัฒนาโรงพยาบาลสู่ความยั่งยืนอย่างมีประสิทธิภาพในอนาคต

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการพัฒนาอย่างยั่งยืนของโรงพยาบาล ในเขตจังหวัดอุบลราชธานี
2. เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการพัฒนาอย่างยั่งยืนของโรงพยาบาล ในเขตจังหวัดอุบลราชธานี ผ่านการจัดการความรู้

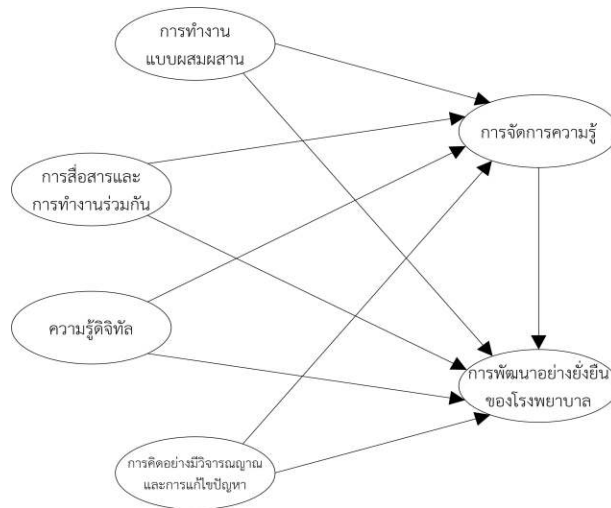
นิยามศัพท์ที่ใช้ในการวิจัย

1. การทำงานแบบผสมผสาน หมายถึง ระบบการทำงานแบบดั้งเดิมและแบบใหม่เป็นการทำงานในทีมที่หลากหลาย การนำเทคโนโลยีใหม่ ๆ มาปรับใช้ในการทำงาน และการทำงานแบบผสมผสานยังมีส่วนช่วยในการผสมผสานงานที่รวดเร็วในองค์กร ทำให้มีความสมดุลในการทำงาน และสมดุลชีวิตส่วนตัว พนักงานจึงต้องมีความเข้าใจต่อระบบการทำงานแบบผสมผสาน มีการปรับตัว และปรับเปลี่ยนวิธีการทำงานให้สอดคล้องกับวิธีการทำงานในปัจจุบัน เนื่องจากการทำงานแบบผสมผสานมีความจำเป็นต่อการทำงานในยุคปัจจุบันเนื่องจากทักษะการทำงานแบบผสมผสานช่วยเพิ่มความสำเร็จในงาน
2. การสื่อสารและการทำงานร่วมกัน หมายถึง การมีทักษะในการติดต่อสื่อสาร มีปฏิสัมพันธ์ที่ดีกับเพื่อนร่วมงานร่วมคิด ตัดสินใจในการทำงาน การประเมินผลการทำงาน มีความเคารพไว้วางใจซึ่งกันและกัน สร้างบรรยากาศที่ดีในการทำงาน และมีจริยธรรมและสร้างแรงบันดาลใจในการทำงานร่วมกัน เนื่องจากความร่วมมือมีส่วนช่วยในการเพิ่มประสิทธิภาพขององค์กร องค์กรจึงต้องสนับสนุนการทำงานร่วมกัน
3. ความรู้ด้านดิจิทัล หมายถึง การปรับตัว การเรียนรู้และเท่าทันสื่อและเทคโนโลยีที่ทันสมัย มีทักษะในการใช้โซเชียลมีเดียในการสร้างสื่อ ความสามารถในการใช้และประยุกต์ใช้เทคโนโลยีดิจิทัล และการพัฒนาความรู้ด้านดิจิทัล องค์กรจึงต้องมีการเปลี่ยนแปลงสู่การทำงานในยุคดิจิทัลให้ความสำคัญกับความรู้ด้านดิจิทัลและการปรับปรุงระบบดิจิทัลอยู่เสมอ เนื่องจากเทคโนโลยีดิจิทัล มีส่วนช่วยในการเพิ่มประสิทธิภาพการทำงาน
4. การคิดอย่างมีวิจารณญาณและการแก้ปัญหา หมายถึง วิเคราะห์และแก้ปัญหาได้อย่างรอบคอบ คิดอย่างเป็นระบบคิดแบบยืดหยุ่น การคิดหลายมุมมองและมีเหตุผล มีทักษะ ในการแก้ปัญหาเฉพาะหน้า การเจรจาต่อรองเพื่อลดปัญหาความขัดแย้ง สามารถเลือกวิธีการแก้ปัญหาได้สอดคล้องกับปัญหาที่เกิดขึ้นและพิจารณาความน่าเชื่อถือของข้อมูล เพื่อนำไปใช้ในการปฏิบัติงาน
5. การจัดการความรู้ หมายถึง ทักษะกระบวนการในการจัดการความรู้ มีความสามารถด้านการได้มาซึ่งความรู้ การได้รับและแบ่งปันความรู้ มีแนวคิดและความรู้ใหม่ ๆ การจัดเก็บความรู้ การนำความรู้ มาประยุกต์ใช้ และสามารถเชื่อมโยงกระบวนการจัดการความรู้ เพื่อช่วยปรับปรุงการทำงานให้ดีขึ้น
6. การพัฒนาที่ยั่งยืนของโรงพยาบาลในเขตจังหวัดอุบลราชธานี หมายถึง การดำเนินงานที่ยั่งยืน การบริหารทรัพยากรมนุษย์ที่ดี มีความคล่องตัวปรับตัวอย่างรวดเร็ว มีการบริการที่มีประสิทธิภาพ พนักงานมีส่วนร่วมในการคิด การทำงาน เปิดใจพร้อมรับการเปลี่ยนแปลง มีการฝึกอบรมและพัฒนาบุคลากร การให้คำตอบแทนที่เหมาะสมแก่บุคลากร อีกทั้งยังต้องคำนึงถึงผลลัพธ์ของงานในระยะยาว

กรอบการวิจัยในการวิจัย

กรอบแนวคิดวิจัยนี้อาศัยแนวคิดและทฤษฎี SECI ของ Nonaka & Takeuchi ในการอธิบายกลไกการจัดการความรู้ที่ประกอบด้วยการสร้าง-แบ่งปัน-นำไปใช้-บูรณาการความรู้ภายในองค์กร (Bolisani & Bratianu, 2018) พร้อมผนวกกรณีใหม่ที่ได้รับการสนใจในช่วงปีหลัง ได้แก่ รูปแบบการทำงานแบบผสมผสาน (Hybrid Working) ที่ช่วยเพิ่มความยืดหยุ่นและประสิทธิภาพการทำงานผ่านการเลือกเวลาและสถานที่ (ยุวดี สีน้อย และ พันธ์กร สิมะขจรบุญ, 2566) การสื่อสารและการทำงานร่วมกันแบบไฮบริด ที่ส่งเสริมการเชื่อมโยงองค์ความรู้

สร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ และลดอุปสรรคในการแบ่งปันข้อมูล (Cernikovaite & Karazijiene, 2023) ทักษะความรู้ดิจิทัล (Digital Literacy) ซึ่งเป็นพื้นฐานสำคัญในการเข้าถึงและใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อสนับสนุนกระบวนการจัดการความรู้ (Jasin et al., 2024) ทักษะการคิดเชิงวิจารณ์ญาณและการแก้ปัญหา (Critical Thinking & Problem Solving) ที่ช่วยเสริมศักยภาพในการวิเคราะห์และตัดสินใจภายใต้ความไม่แน่นอน (Sunday et al., 2021) ปัจจัยทั้งสี่นี้เมื่อผสานผ่านกระบวนการจัดการความรู้ จะมีบทบาทสำคัญในการสร้างการพัฒนาที่ยั่งยืนของโรงพยาบาล ทั้งในมิติทางเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม (วีระศักดิ์ บุญญดิษฐ์ et al., 2565)

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

งานวิจัยนี้เป็นการศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการพัฒนาอย่างยั่งยืนของโรงพยาบาล ในเขตจังหวัดอุบลราชธานี โดยใช้ระเบียบวิธีเชิงปริมาณ เก็บข้อมูลด้วยแบบสอบถาม และวิเคราะห์ทั้งเชิงพรรณนาและเชิงอนุมาน

1. ประชากร

ประชากร คือ บุคลากรโรงพยาบาลในอำเภอเมืองอุบลราชธานี และอำเภวารินชำราบ รวม 6,804 คน (สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข, 2567)

2. กลุ่มตัวอย่าง

ตัวอย่าง คือ บุคลากรโรงพยาบาลในอำเภอเมืองอุบลราชธานี และอำเภวารินชำราบ สามารถคำนวณขนาดตัวอย่างตามสูตร Yamane (1973) ตามสูตรดังนี้

$$n = \frac{N}{1 + Ne^2}$$

$$n = \frac{6,804}{1 + 6,804(0.05)^2}$$

$$= 377.79 \approx 378 \text{ คน}$$

เมื่อ n = กลุ่มตัวอย่าง e = ค่าคลาดเคลื่อน 0.05 N = ขนาดประชากร

การสุ่มตัวอย่าง งานวิจัยครั้งนี้ใช้การสุ่มตัวอย่างแบบชั้นภูมิ (Stratified Sampling) ดังนี้

ตารางที่ 1 การสุ่มตัวอย่างแบบชั้นภูมิ ตามสัดส่วนโรงพยาบาล ในจังหวัดอุบลราชธานี

เขต	จำนวนบุคลากร	จำนวนตัวอย่าง
อำเภอเมืองอุบลราชธานี	5,489	305
อำเภวารินชำราบ	1,315	73
รวม	6,804	378

จำนวนประชากรกลุ่มอ้างอิง โดยใช้การสุ่มตัวอย่างแบบชั้นภูมิ จำนวน 6,804 คน คำนวณขนาดตัวอย่างโดยใช้สูตร Yamane' (1973) ได้ 378 คน เก็บจริง 400 คน

3. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ใช้เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูลใช้แบบสอบถาม (Questionnaire) แบ่งเป็น 6 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 การทำงานแบบผสมผสาน (A)

ตอนที่ 2 การสื่อสารและการทำงานร่วมกัน (B)

ตอนที่ 3 ความรู้ดิจิทัล (C)

ตอนที่ 4 การคิดเชิงวิจารณ์ญาณและการแก้ปัญหา (D)

ตอนที่ 5 การจัดการความรู้ (E)

ตอนที่ 6 ปัจจัยการพัฒนาย่างยั่งยืนของโรงพยาบาล (F)

4. การประเมินคุณภาพเครื่องมือ

4.1 ผู้วิจัยได้ทำการประเมินคุณภาพเครื่องมือ โดยผู้เชี่ยวชาญพิจารณาตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (IOC) 3 ท่าน ประกอบด้วย ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อโณทัย หาระสาร ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อมรรัตน์ พรประเสริฐ และผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดลฤดี พลมิตร ได้ค่า IOC เท่ากับ 1 ทุกข้อ

4.2 นำแบบสอบถามที่ผ่านการตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาไปทดสอบหาค่าความเชื่อมั่นของเครื่องมือในการวิจัยทั้งฉบับ (Reliability Analysis) โดยวิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์ Alpha Coefficient (α - Coefficient) ตามวิธีของ Cronbach ตามที่ Nunnally (Nunnally, 1978) ได้เสนอแนะไว้คือ ค่าตั้งแต่ 0.70 ขึ้นไปที่โรงพยาบาลจังหวัดศรีสะเกษ จำนวน 50 ชุด พบว่า เครื่องมือในการวิจัยมีความเชื่อมั่นรวมทั้งฉบับเท่ากับ 0.95 ประกอบด้วย ด้านการทำงานแบบผสมผสาน มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.87 ด้านการสื่อสารและการทำงานร่วมกัน มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.81 ด้านความรู้ดิจิทัล มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.79 ด้านการคิดอย่างมีวิจารณ์ญาณและการแก้ปัญหา มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.76 ด้านการจัดการความรู้ มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.88 และด้านการพัฒนาย่างยั่งยืนของโรงพยาบาล มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.85

5. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยใช้วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังรายละเอียดต่อไปนี้

5.1 ผู้วิจัยดำเนินการลงพื้นที่จริงเพื่อสอบถามและดำเนินการเก็บแบบสอบถามคำถามของการวิจัย

5.2 ผู้วิจัยดำเนินการเสนอขอให้มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี ทำหนังสือไปยังโรงพยาบาลต่าง ๆ ที่ต้องการเอกสาร เพื่อขออนุญาตเก็บรวบรวมข้อมูลจาก บุคลากรโรงพยาบาลในจังหวัดอุบลราชธานี

5.3 โดยผู้วิจัยทำการ สุ่มตัวอย่างชั้นภูมิตามสัดส่วนบุคลากรในโรงพยาบาลเขตอำเภอเมือง และอำเภวาริน ชำราบ จำนวน 6,804 ราย (กองยุทธศาสตร์และแผนงานสำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข, 2566)

5.4 ผู้วิจัยตรวจสอบความถูกต้องและครบถ้วนของแบบสอบถามก่อนนำไปวิเคราะห์ข้อมูล

ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ภายในระหว่างปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการพัฒนาอย่างยั่งยืนของโรงพยาบาล ในเขตจังหวัดอุบลราชธานี จากการศึกษาตัวแปรอิสระ ได้แก่ การทำงานแบบผสมผสาน (A) การสื่อสารและการทำงานร่วมกัน (B) ความรู้ดิจิทัล (C) การคิดอย่างมีวิจารณญาณและการแก้ปัญหา (D) การจัดการความรู้ (E) ทุกตัวมีความสัมพันธ์กับตัวแปรตามอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.01 เมื่อพิจารณาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระด้วยกัน พบว่า มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ ตั้งแต่ 0.38 ถึง 0.60 มีค่าความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระด้วยกันมีค่าไม่สูงเกิน 0.80 จึงไม่พบปัญหา Multicollinearity

ตารางที่ 3 การวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการพัฒนาอย่างยั่งยืนของโรงพยาบาล ในเขตจังหวัดอุบลราชธานี

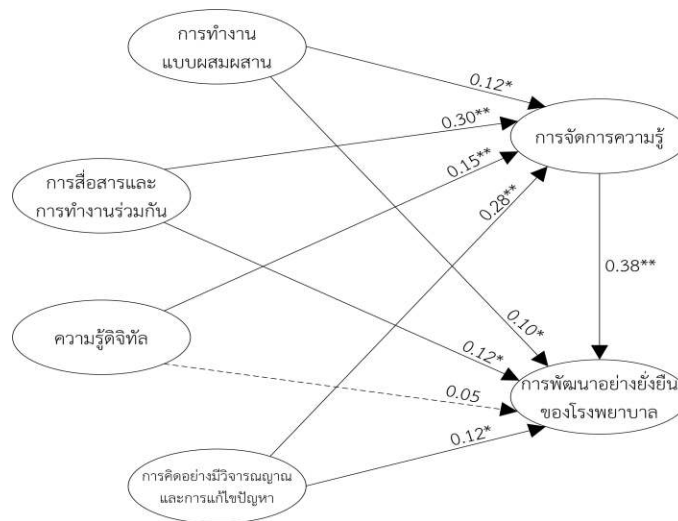
Type	Effect	Estimate	SE	β	z	p
Indirect	$A \Rightarrow E \Rightarrow F$	0.05	0.02	0.04	2.57**	0.01
	$B \Rightarrow E \Rightarrow F$	0.15	0.03	0.12	4.75**	0.00
	$C \Rightarrow E \Rightarrow F$	0.07	0.02	0.06	3.06**	0.00
	$D \Rightarrow E \Rightarrow F$	0.13	0.03	0.11	4.58**	0.00
Component	$A \Rightarrow E$	0.11	0.04	0.12	2.75**	0.01
	$E \Rightarrow F$	0.46	0.06	0.38	7.15**	0.00
	$B \Rightarrow E$	0.33	0.05	0.31	6.36**	0.00
	$C \Rightarrow E$	0.15	0.04	0.15	3.39**	0.00
	$D \Rightarrow E$	0.27	0.05	0.28	5.96**	0.00
Direct	$A \Rightarrow F$	0.11	0.05	0.10	2.12*	0.03
	$B \Rightarrow F$	0.15	0.07	0.12	2.21*	0.03
	$C \Rightarrow F$	0.05	0.06	0.05	0.94	0.35
	$D \Rightarrow F$	0.13	0.06	0.16	2.19*	0.03
Total	$A \Rightarrow F$	0.16	0.05	0.14	2.94**	0.00
	$B \Rightarrow F$	0.30	0.07	0.24	4.32**	0.00
	$C \Rightarrow F$	0.12	0.06	0.10	2.04*	0.04
	$D \Rightarrow F$	0.26	0.06	0.22	4.15**	0.00

F = 50.83 Sig. = 0.00 R = 0.63 R² = 0.39 R²_{adj} = 0.38

จากตารางที่ 3 ปัจจัยที่มีอิทธิพลทางตรงต่อการพัฒนาอย่างยั่งยืนของโรงพยาบาล ในเขตจังหวัดอุบลราชธานี พบว่า ทักษะการทำงานแบบผสมผสาน (A) ทักษะการสื่อสารและการทำงานร่วมกัน (B) และทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณและการแก้ปัญหา (D) มีอิทธิพลทางตรงต่อการพัฒนาอย่างยั่งยืนของโรงพยาบาล (F) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ทักษะความรู้ดิจิทัล (C) ไม่มีอิทธิพลทางตรงต่อการพัฒนาอย่างยั่งยืนของโรงพยาบาล (F) ทักษะการจัดการความรู้ (E) มีอิทธิพลทางตรงต่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน (F) ขององค์กรอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ทักษะการทำงานแบบผสมผสาน (A) ทักษะการสื่อสารและการทำงานร่วมกัน (B) ทักษะความรู้ดิจิทัล (C) และทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณและการแก้ปัญหา (D) มีอิทธิพลทางตรงต่อการจัดการความรู้ (E) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ปัจจัยที่มีอิทธิพลทางอ้อมต่อการพัฒนาอย่างยั่งยืนของโรงพยาบาล ในเขตจังหวัดอุบลราชธานี พบว่า ทักษะ

การทำงานแบบผสมผสาน (A) ทักษะการสื่อสารและการทำงานร่วมกัน (B) ทักษะความรู้ดิจิทัล (C) และทักษะการคิดอย่างมีวิจรรย์ญาณและการแก้ปัญหา (D) มีอิทธิพลต่อการพัฒนาอย่างยั่งยืนของโรงพยาบาล (F) ผ่านการจัดการความรู้ (E) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

ตัวแปรทุกตัวร่วมกันพยากรณ์การพัฒนายั่งยืนของโรงพยาบาลในจังหวัดอุบลราชธานีได้ร้อยละ 38.00 ($R^2_{adj} = 0.38$) และความสัมพันธ์ของตัวแปรอิสระและตัวแปรตามมีค่าเท่ากับ 0.63 ($R = 0.63$) และสามารถเขียนเส้นทางอิทธิพลได้ดังภาพต่อไปนี้

ภาพที่ 2 เส้นทางอิทธิพลของปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการพัฒนาอย่างยั่งยืนของโรงพยาบาล ในเขตจังหวัดอุบลราชธานี

หมายเหตุ: —> มีอิทธิพล
-----> ไม่มีอิทธิพล

จากวัตถุประสงค์ของการวิจัยข้อที่ 1 เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลทางตรงต่อการพัฒนาอย่างยั่งยืนของโรงพยาบาลในเขตจังหวัดอุบลราชธานี ผลการศึกษาพบว่า การจัดการความรู้มีอิทธิพลทางตรงต่อการพัฒนาอย่างยั่งยืนของโรงพยาบาลในเขตจังหวัดอุบลราชธานีอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 การทำงานแบบผสมผสาน การสื่อสารและการทำงานร่วมกัน การคิดอย่างมีวิจรรย์ญาณและการแก้ปัญหา มีอิทธิพลทางตรงต่อการพัฒนาอย่างยั่งยืนของโรงพยาบาล ในเขตจังหวัดอุบลราชธานี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ความรู้ดิจิทัลไม่มีอิทธิพลต่อการพัฒนาอย่างยั่งยืนของโรงพยาบาลในเขตจังหวัดอุบลราชธานี

จากวัตถุประสงค์ของการวิจัยข้อที่ 2 เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลทางอ้อมต่อการพัฒนาอย่างยั่งยืนของโรงพยาบาลในเขตจังหวัดอุบลราชธานี ผ่านการจัดการความรู้ ผลการศึกษาพบว่า การทำงานแบบผสมผสาน การสื่อสารและการทำงานร่วมกัน ความรู้ดิจิทัล และการคิดอย่างมีวิจรรย์ญาณและการแก้ปัญหามีอิทธิพลทางอ้อมต่อการพัฒนาอย่างยั่งยืนของโรงพยาบาล ผ่านการจัดการความรู้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

อภิปรายผลการวิจัย

จากการวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการพัฒนาอย่างยั่งยืนของโรงพยาบาล ในเขตจังหวัดอุบลราชธานี ได้ดังนี้ การทำงานแบบผสมผสาน ถือเป็นแนวทางสำคัญที่ช่วยพัฒนาองค์กรในทุกมิติ ไม่ว่าจะเป็นการเพิ่มประสิทธิภาพการทำงาน การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ การปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงในโลกยุคใหม่ และการสร้างสมดุลระหว่างชีวิตกับ

การทำงาน ซึ่งล้วนส่งผลต่อความยั่งยืนของโรงพยาบาลโดยตรง โดย เมริชา พันธุ์ชะวงษ์ (2564) พบว่า การทำงานแบบไฮบริดมีบทบาทอย่างมากในการยกระดับคุณภาพบริการ และส่งเสริมให้องค์กรดำเนินงานอย่างยั่งยืน นอกจากนี้ Aprilina and Martdianty (2023) ยังระบุว่า ความยืดหยุ่นของระบบไฮบริดส่งผลเชิงบวกต่อความพึงพอใจของพนักงาน รวมถึงเพิ่มประสิทธิภาพการดำเนินงานขององค์กร ผ่านการแบ่งปันความรู้และการพัฒนาสมรรถนะ ด้วยการใช้เทคโนโลยีและสภาพแวดล้อมที่สนับสนุน ในทำนองเดียวกัน ยูวดี ลีน้อย และพนัชกร สิมะขจรบุญ (2566) ชี้ว่า การเปลี่ยนผ่านจากการทำงานในสำนักงานอย่างเดียวไปสู่รูปแบบผสมผสานนั้น จำเป็นต้องคำนึงถึงปัจจัยแวดล้อมทั้งภายในและภายนอกองค์กร เพื่อให้เกิดผลลัพธ์ที่มีประสิทธิภาพ

ในส่วนของผลทางอ้อม การทำงานแบบผสมผสาน ไม่เพียงแต่เพิ่มความยืดหยุ่นในการปฏิบัติงานเท่านั้น แต่ยังส่งผลสำคัญต่อการพัฒนาองค์ความรู้ภายในองค์กร โดยเฉพาะเมื่อมีการสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพ และได้รับการสนับสนุนจากองค์กร ซึ่งปัจจัยเหล่านี้ช่วยส่งเสริมการแบ่งปันความรู้ และสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการทำงานร่วมกัน นำไปสู่การพัฒนาองค์กรอย่างยั่งยืน เรื่องนี้สอดคล้องกับ Abousweilem (2024) ซึ่งระบุว่า การจัดการความรู้ทำหน้าที่เป็นตัวกลางระหว่างการทำงานระยะไกลกับประสิทธิภาพของทีม โดยองค์กรจำเป็นต้องมีระบบการจัดการความรู้ที่เหมาะสม เพื่อใช้ประโยชน์จากข้อดีของการทำงานระยะไกลได้อย่างเต็มที่ นอกจากนี้ ยูวดี ลีน้อย (2566) ยังเสนอว่า การจัดการการทำงานแบบผสมผสานอย่างมีประสิทธิภาพสามารถอธิบายได้ผ่านทฤษฎีระบบ ซึ่งเน้นให้ความสำคัญกับปัจจัยแวดล้อมทั้งภายในและภายนอกองค์กร เพื่อให้เกิดการทำงานที่สมดุลและมีประสิทธิภาพสูงสุด

นอกจากนี้ การสื่อสารที่มีประสิทธิภาพและการทำงานร่วมกัน ยังเป็นองค์ประกอบสำคัญที่ส่งผลต่อความยั่งยืนขององค์กร ไม่ว่าจะเป็นด้านการเติบโต นวัตกรรม หรือการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างบุคลากรภายในและภายนอกองค์กร โดยการมีส่วนร่วมของพนักงาน การสื่อสารที่ชัดเจน และการใช้เทคโนโลยีที่ทันสมัย ล้วนมีบทบาทในการขับเคลื่อนองค์กรไปสู่เป้าหมายอย่างยั่งยืน ทั้งนี้ จุฑาสินี สัมมานันท์ (2560) ระบุว่า การมีส่วนร่วมของบุคลากรมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับความสำเร็จของการพัฒนาและรับรองคุณภาพโรงพยาบาล ซึ่งรวมถึงความเข้าใจวัตถุประสงค์ การมอบหมายงานอย่างชัดเจน การมีส่วนร่วมในการวางแผน และการปรับปรุงงานอย่างต่อเนื่อง ในทำนองเดียวกัน พรธณี ปานเทวัญ (2562) พบว่า ความร่วมมือระหว่างทีมสุขภาพและเครือข่ายวิชาชีพทั้งในและต่างประเทศเป็นแรงขับเคลื่อนสำคัญ ที่สามารถส่งผลกระทบในวงกว้างต่อผู้ใช้บริการและสังคม โดยเฉพาะในบริบทของวิชาชีพพยาบาลที่มุ่งสู่เป้าหมายการพัฒนาอย่างยั่งยืน

ในทางอ้อม การสร้างวัฒนธรรมแห่งการทำงานร่วมกันและการแบ่งปันความรู้ มีบทบาทสำคัญในการส่งเสริมนวัตกรรมและเพิ่มประสิทธิภาพขององค์กร โดยเฉพาะเมื่อมีการมีส่วนร่วมและการถ่ายทอดความรู้ระหว่างพนักงานและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ซึ่งส่งผลโดยตรงต่อความสำเร็จและความยั่งยืนของโรงพยาบาล เรื่องนี้สอดคล้องกับ Bernat (2023) ซึ่งชี้ว่าการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียและการจัดการความรู้มีผลเชิงบวกต่อแนวทางการพัฒนาอย่างยั่งยืนของโครงการ นอกจากนี้ Stawicka (2021) ยังพบว่า การสื่อสารกับผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย การบริหารจัดการความรู้ และกลยุทธ์ CSR ล้วนมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการสร้างโมเดลองค์กรที่พัฒนาได้อย่างยั่งยืน

ในมิติของการทำงานร่วมกันและการสื่อสารภายในองค์กร พบว่า ทั้งสองปัจจัยมีอิทธิพลโดยตรงต่อการจัดการความรู้ โดยเฉพาะด้านวัฒนธรรมแห่งความร่วมมือ ทูทางสังคม และการสนับสนุนจากผู้นำ ซึ่งล้วนส่งเสริมกระบวนการนวัตกรรมและการพัฒนาความรู้ภายในองค์กร การจัดการความรู้ไม่เพียงช่วยให้พนักงานแลกเปลี่ยนความรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ แต่ยังส่งเสริมความร่วมมือที่สร้างผลลัพธ์เชิงบวกให้กับองค์กรโดยรวม ประเด็นนี้สอดคล้องกับ Peng (2024) ซึ่งพบว่า ทูทางสังคมทั้งเชิงสัมพันธ์และเชิงโครงสร้างมีอิทธิพลในทางบวกต่อกระบวนการจัดการความรู้ และส่งผลให้พฤติกรรมแบ่งปันความรู้ของพนักงานดีขึ้น ขณะเดียวกัน Che et al. (2024) ระบุว่า การทำงานร่วมกันของบุคลากรมีอิทธิพลอย่างมีนัยสำคัญต่อการรวมกลุ่มความรู้ ซึ่งช่วยลดอุปสรรคในความสัมพันธ์ระหว่างการเชื่อมโยง ความรู้ และการปฏิบัติงานร่วมกันได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ในอีกด้านหนึ่ง ความรู้ดิจิทัลและเทคโนโลยี มีบทบาทสำคัญในการเสริมสร้างการจัดการความรู้และการขับเคลื่อนนวัตกรรมของโรงพยาบาล โดยช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการแบ่งปันความรู้ การปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลง และการพัฒนาองค์ความรู้ที่สามารถนำไปใช้ได้จริง ในประเด็นนี้ Jasin et al. (2023) ระบุว่า ความรู้ดิจิทัลมีความสัมพันธ์เชิงบวกและมีความสำคัญต่อการจัดการความรู้ ขณะเดียวกัน Kö et al. (2019) พบว่า เทคโนโลยีสารสนเทศมีบทบาทสำคัญในการบริหารจัดการความรู้ และช่วยเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันขององค์กรได้อย่างชัดเจน

ในทางอ้อม พบว่า การใช้เทคโนโลยีดิจิทัลร่วมกับการจัดการความรู้ มีบทบาทสำคัญในการเสริมสร้างความยั่งยืนขององค์กร โดยการนำเทคโนโลยีมาใช้ในการกระบวนการต่าง ๆ สามารถเพิ่มประสิทธิภาพ ลดต้นทุน และยกระดับขีดความสามารถในการแข่งขันในระยะยาว เรื่องนี้สอดคล้องกับ นวพล แก้วสุพรรณ และคณะ (2563) ซึ่งระบุว่า การประยุกต์ใช้เทคโนโลยีพลิกผันร่วมกับการจัดการความรู้และการสื่อสารสารสนเทศ ทำให้เกิดศูนย์กลางความรู้ดิจิทัลที่ผลักดันองค์กรไปสู่การเป็นองค์กรดิจิทัล ซึ่งสามารถรับมือกับการเปลี่ยนแปลงในโลกธุรกิจและสังคมได้อย่างมั่นคงและยั่งยืน นอกจากนี้ นิอัลยา สาอุ และไฟโรจน์ ภัทรนรากุล (2564) ยังชี้ว่า เทคโนโลยีดิจิทัลมีบทบาทสำคัญต่อเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน โดยเฉพาะเป้าหมายที่ 4 ว่าด้วยการศึกษาที่มีคุณภาพและเท่าเทียม ซึ่งการใช้เทคโนโลยีช่วยส่งเสริมการเรียนรู้ พัฒนาองค์ความรู้ และยกระดับทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 อย่างชัดเจน

นอกจากนี้ การคิดอย่างมีวิจารณญาณและการแก้ปัญหา ยังมีบทบาทสำคัญในการสนับสนุนการพัฒนาที่ยั่งยืนของโรงพยาบาล โดยการส่งเสริมให้บุคลากรพัฒนาทักษะการคิดเชิงวิเคราะห์สามารถช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงาน เสริมสร้างการเรียนรู้ และสนับสนุนการตัดสินใจที่ดีขึ้นในระดับองค์กร แนวคิดนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของ Batool et al. (2022) ที่ระบุว่า การยอมรับและบูรณาการการคิดอย่างมีวิจารณญาณร่วมกับการดำเนินงานขององค์กร มีผลช่วยยกระดับประสิทธิภาพการทำงานของบุคลากร และสร้างความยั่งยืนในระยะยาว

ในทำนองเดียวกัน การคิดอย่างมีวิจารณญาณและการแก้ปัญหา มีบทบาทสำคัญในการส่งเสริมการจัดการความรู้ในโรงพยาบาล โดยการออกแบบการเรียนรู้ที่เน้นการคิดเชิงวิพากษ์ การเรียนรู้จากสถานการณ์จริง และการพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ในบุคลากร มีส่วนช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการจัดการองค์ความรู้ และการพัฒนาองค์กร เรื่องนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของ นิภาพร สอนสุด (2566) ซึ่งเสนอรูปแบบ Digital Learning ที่ผสมผสานการเรียนรู้เชิงสถานการณ์และการคาดการณ์ตนเอง เพื่อเสริมสร้างทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณในเจ้าหน้าที่ราชทัณฑ์ ขณะเดียวกัน นฐา ศรีนวล และคณะ (2565) ชี้ว่าการฝึกฝนผู้เรียนให้มีทักษะด้านการคิดวิเคราะห์ คิดสร้างสรรค์ และเข้าถึงเทคโนโลยีอย่างมีเหตุผล เป็นแนวทางสำคัญในการบ่มเพาะศักยภาพที่ต่อยอดสู่การจัดการความรู้ได้อย่างยั่งยืน

ในทางอ้อม การคิดอย่างมีวิจารณญาณและการแก้ปัญหา ส่งผลเชิงบวกต่อการพัฒนาที่ยั่งยืนขององค์กรผ่านกระบวนการจัดการความรู้ โดยเฉพาะเมื่อเชื่อมโยงกับกิจกรรมการเรียนรู้จากประสบการณ์จริง การใช้เทคโนโลยีในการสอนและการออกแบบกระบวนการคิดเชิงสร้างสรรค์ ซึ่งช่วยยกระดับทักษะของบุคลากรในโรงพยาบาลประเด็นนี้สอดคล้องกับสง่า วงศ์ไชย (2564) ที่เสนอแนวคิดการจัดการเรียนรู้แบบผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง (Learner-Centered) ซึ่งสามารถพัฒนาทักษะในศตวรรษที่ 21 ได้แก่ การคิดอย่างมีวิจารณญาณ การสื่อสารและความร่วมมือ และการคิดเชิงสร้างสรรค์และนวัตกรรม นอกจากนี้ ประพรรณ์ พลชะชีวะ และคณะ (2560) ยังเน้นว่าทักษะการคิดขั้นสูง เช่น การวิเคราะห์ สังเคราะห์ และสร้างองค์ความรู้ใหม่ เป็นกุญแจสำคัญในการพัฒนาความสามารถของบุคลากร ซึ่งนำไปสู่ความยั่งยืนขององค์กรในระยะยาว

การจัดการความรู้ เป็นกลไกสำคัญในการขับเคลื่อนความยั่งยืนของโรงพยาบาล โดยผ่านกระบวนการสร้างและแบ่งปันองค์ความรู้ รวมถึงการส่งเสริมให้องค์กรพัฒนาไปสู่การเป็น “องค์กรแห่งการเรียนรู้” ซึ่งสามารถปรับตัวและเติบโตท่ามกลางความเปลี่ยนแปลงได้อย่างมั่นคง สอดคล้องกับงานวิจัยของ กุลพรภักดิ์ วงศ์มาจารย์ภิญญา และคณะ (2567) ที่ชี้ว่าองค์กรแห่งการเรียนรู้ส่งผลต่อความยั่งยืนมากที่สุด โดยมีทุนมนุษย์เป็นรากฐานสำคัญ และพฤติกรรมนวัตกรรมทำหน้าที่ใกล้เคียงผลกระทบของทุนโครงสร้างและทุนสัมพันธ์ต่อความยั่งยืน นอกจากนี้ Shahzad et al. (2020) ยังพบว่า การจัดการความรู้ (KMP) มีผลบวกต่อความยั่งยืนด้านสิ่งแวดล้อม (GI) และความยั่งยืนในการดำเนินงานองค์กร (CSP) อย่างมีนัยสำคัญ

ข้อเสนอแนะเพื่อนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

จากผลการศึกษาวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการพัฒนาอย่างยั่งยืนของโรงพยาบาลในเขตจังหวัดอุบลราชธานี มีข้อเสนอแนะที่สามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้ดังนี้

1. ควรทำงานแบบผสมผสาน โรงพยาบาลควรส่งเสริมการทำงานแบบสหสาขาวิชาชีพที่ผสมผสานระหว่างฝ่ายบริหาร บุคลากร และเจ้าหน้าที่ต่าง ๆ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการบริการและการดูแลผู้ป่วยให้เกิดความยั่งยืนมากขึ้น
2. ความรู้ดิจิทัล โรงพยาบาลควรฝึกอบรมความรู้ดิจิทัลอย่างต่อเนื่องเพื่อเสริมศักยภาพบุคลากรในการใช้ระบบสารสนเทศด้านสุขภาพ แม้ไม่มีผลโดยตรงต่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน แต่หากส่งเสริมควบคู่กับการจัดการความรู้จะช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการบริหาร และสนับสนุนการพัฒนาองค์กรในระยะยาว
3. การคิดอย่างมีวิจารณญาณและการแก้ปัญหา โรงพยาบาลควรส่งเสริมบุคลากรให้มีการตัดสินใจเชิงวิเคราะห์อย่างมีเหตุผล โดยเฉพาะเมื่อต้องเผชิญปัญหาที่ไม่คาดคิดระหว่างการให้บริการสุขภาพ เพื่อปรับตัวได้ทันสถานการณ์ฉุกเฉินต่าง ๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ
4. การสื่อสารและการทำงานร่วมกัน โรงพยาบาลควรสร้างระบบการสื่อสารที่ชัดเจนทั้งภายในและระหว่างหน่วยงาน รวมถึงสนับสนุนการทำงานเป็นทีมระหว่างแพทย์ พยาบาล บุคลากรอื่น ๆ เพื่อให้เกิดความร่วมมือที่มีประสิทธิภาพ ลดความผิดพลาดในการให้บริการ และเพิ่มคุณภาพของบริการทางการแพทย์ให้ดียิ่งขึ้น
5. การจัดการความรู้ โรงพยาบาลควรจัดระบบการจัดการความรู้ด้านสุขภาพอย่างเป็นระบบ เช่น ฐานข้อมูลทางการแพทย์ ระบบ E-learning หรือ Platform ด้านข้อมูลวิชาการเพื่อช่วยให้บุคลากรเข้าถึงความรู้ที่ทันสมัยและเหมาะสมนำไปสู่การเพิ่มศักยภาพในการให้บริการ

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. ศึกษาผลของ AI และ Big Data ต่อโรงพยาบาล ควรศึกษาว่าการใช้ AI และ Big Data สามารถช่วยให้โรงพยาบาล บริหารทรัพยากร ลดต้นทุน และพัฒนาการรักษา ได้อย่างไร
2. ศึกษาการพัฒนาทักษะ Digital Literacy ของบุคลากรทางการแพทย์ ควรวิจัยว่าบุคลากรมีความพร้อมในการใช้ EHR, AI ช่วยวินิจฉัย และเทคโนโลยีทางการแพทย์ แคลไหน และจะพัฒนาได้อย่างไร
3. ศึกษาประสิทธิภาพของ Telemedicine และ E-Health ควรเปรียบเทียบว่าการรักษาผ่าน Telemedicine ให้ผลลัพธ์แตกต่างจากการพบแพทย์ในโรงพยาบาลหรือไม่ และควรพัฒนาอะไรให้ดีขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- กรมส่งเสริมสุขภาพเขตที่ 10. (2565). ข้อมูลระบบบริการสุขภาพระดับภูมิภาค. สืบค้น 13 กุมภาพันธ์ 2568, จาก <https://healthregion10.moph.go.th>
- กระทรวงสาธารณสุข. (2565). รายงานสถิติ ระบบสาธารณสุข ประเทศไทย. สืบค้น 13 กุมภาพันธ์ 2568, จาก <https://bps.moph.go.th>
- กระทรวงสาธารณสุข. (2566). แนวทางการพัฒนาโรงพยาบาลในประเทศ. สืบค้น 13 กุมภาพันธ์ 2568, จาก <https://spd.moph.go.th/wp-content/uploads/2023/01/66-Plan-to-follow-up-on-the-performance-of-major-projects-v2.pdf>
- กุลพรภัสร์ วงศ์มาจารย์ปัญญา และคณะ. (2567). รูปแบบการจัดการยุคใหม่ที่มีอิทธิพลต่อการพัฒนาองค์กรอย่างยั่งยืน กรณีศึกษา บริษัทไทยสมายล์บัสจำกัด. วารสารสหวิทยาการ มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์, 7(4), 2298-2313.
- จุฑาสินี สัมมานันท์. (2560). การพัฒนาและรับรองคุณภาพโรงพยาบาล: กรณีศึกษา โรงพยาบาล แห่งหนึ่งในจังหวัดนนทบุรี. การค้นคว้าอิสระบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงกลยุทธ์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

- นฐา ศรีนวล. (2565). วิทยาการคำนวณกับการใช้ชีวิตของผู้เรียนในยุคดิจิทัล. วารสารนวัตกรรมการเรียนรู้และเทคโนโลยี. 2(2) : 1-9.
- นพพล แก้วสุวรรณ และคณะ. (2563). การจัดการความรู้เพื่อก้าวสู่องค์กรดิจิทัลในยุคเทคโนโลยีพลิกผัน. วารสารมหาวิทยาลัยศิลปากร. 40(4) : 120-135.
- นิภาพร สอนสุด. (2566). การพัฒนารูปแบบดิจิทัลลิ้นจี่นึ่งด้วยการเรียนรู้เชิงสถานการณ์และการคาดการณ์ร่วมกับการกำกับตนเองเพื่อพัฒนาความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณของเจ้าหน้าที่ราชทัณฑ์. วารสารสถาบันร้อยแก่นสาร. 9(3) : 56-92.
- นิอัทยา สาธุ และไพโรจน์ ภัทธนากุล. (2564). การพัฒนาการเรียนรู้ในยุคดิจิทัล: กรอบแนวคิดสู่เป้าหมายการพัฒนาอย่างยั่งยืน (SDGs). วารสารอิเล็กทรอนิกส์การเรียนรู้ทางไกลเชิงนวัตกรรม. 11(2) : 19-21.
- ประพจน์ พลชะวีระ. (2560). การใช้คอมพิวเตอร์สนับสนุนการเรียนรู้ร่วมกันเพื่อพัฒนาทักษะการคิดขั้นสูง. วารสารบัณฑิตศึกษา. 11(3) : 246-258.
- พรณี ปานเทวัญ. (2562). บทบาทพยาบาลและการพัฒนาเป้าหมายที่ยั่งยืน. วารสารพยาบาลทหารบก. 20(2) : 33-43.
- เมธิชา พันธุ์ชะวงษ์. (2564). การศึกษาปัจจัยการพัฒนาองค์กรอย่างยั่งยืนที่มีอิทธิพลต่อความพึงพอใจและความสำเร็จขององค์กรที่รับรู้ได้ของบุคลากรทางการแพทย์เจเนอรัลชน่วย ในสถานพยาบาลของรัฐแห่งหนึ่ง เขตกรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์การจัดการมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหิดล.
- โรงพยาบาลอุบลราชธานี. (2565). โครงสร้างและบทบาทของโรงพยาบาลในจังหวัดอุบลราชธานี. สืบค้น 13 กุมภาพันธ์ 2568, จาก <https://phoubon.in.th>
- สง่า วงศ์ไชย. (2564). การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ผ่านประสบการณ์เพื่อพัฒนาทักษะในศตวรรษที่ 21. วารสารศิลปะ มนุษยศาสตร์ และสังคมศาสตร์, 1(1), น. 33-46.
- สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข. (2567). รายงานบุคลากรด้านสาธารณสุข ประจำปี 2566. สืบค้น 13 กุมภาพันธ์ 2568, จาก <http://spd.moph.go.th>
- สำนักงานหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ. (2565). รายงานสถานการณ์ระบบสาธารณสุขประเทศไทย. สืบค้น 13 กุมภาพันธ์ 2568, จาก <https://www.nhso.go.th/th/aboutus-th/reports-year/2024-11-21-06-39-15>
- วันชัย น้อยวงศ์ และภิญโญ วงษ์ทอง. (2563). การเรียนรู้ตามแนวทางสะเต็มศึกษาที่เน้นกระบวนการออกแบบเชิงวิศวกรรมเรื่อง “ปลูกผักไร้ดิน” เพื่อเสริมสร้างทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 สำหรับนักเรียนประถมศึกษาตอนปลาย. วารสารวิทยาศาสตร์และวิทยาศาสตร์ศึกษา. 3(2) : 177-189.
- วีระศักดิ์ บุญญดิษฐ์. (2565). หลักการและทฤษฎีการเรียนรู้กับการพัฒนาที่ยั่งยืน. วารสารมหาจุฬา ตานี บริทรศน์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. 4(7) : 52-60.
- ยุวดี ลีน้อย. (2566). แนวทางการจัดการเพื่อการทำงานแบบผสมผสานที่มีประสิทธิภาพ. วิทยานิพนธ์บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- ยุวดี ลีน้อย และพนัชนกร สิมะขจรบุญ. (2566). แนวทางการจัดการเพื่อการทำงานแบบผสมผสานที่มีประสิทธิภาพ. วารสารการพัฒนาการเรียนรู้สมัยใหม่. 8(11) : 67-85.
- Abousweilem, F. (2024). Driving remote team success through knowledge management practices in the Jordanian high-tech industry. *Problems and Perspectives in Management*. 22(2) : 708-720.
- Aprilina, R. and Martdianty, F. (2023). The Role of Hybrid-Working in Improving Employees' Satisfaction, Perceived Productivity, and Organizations' Capabilities. *Journal of Theoretical and Applied Management*. 16(2) : 206-222.

- Batool, F. et al. (2023). The Effect of Knowledge Sharing and Systems Thinking on Organizational Sustainability: The Mediating Role of Creativity. *Journal of Knowledge Management*. 27(5) : 1251-1278.
- Bernat, G.B. et al. (2023). Sustainability in Project Management and Project Success with Virtual Teams: A Quantitative Analysis Considering Stakeholder Engagement and Knowledge Management. *Sustainability*, 15(12) :1-38.
- Best, J.W. (1997). *Research in Education*. (3rd ed.). New York: Prentice Hall.
- Bolisani, E. and Bratianu, C. (2018). *Emergent Knowledge Strategies: Strategic Thinking in Knowledge Management*. New York: Springer.
- Černikovaite, M.E. and Karazijiene, Z. (2023). Hybrid Communication as a Prospect for Organisation Development. *Review of Applied Socio-Economic Research*. 25(1) : 5-19.
- Che, Z., Wu, C. and Liu, X. (2024). A Four-Factor Model of Knowledge Agglomeration. *Asia Pacific Journal of Management*. 41(4) : 1-42.
- Cronbach, L. J. (1984). *Essentials of Psychological Testing*. (4th ed.). New York: Harper and Row.
- Gray, B. (1989). *Collaborating: Finding Common Ground for Multiparty Problems*. San Francisco: Jossey-Bass.
- Jasin, M. et al. (2023). The Role of Digital Literacy and Knowledge Management on Process Innovation in SMEs. *International Journal of Data and Network Science*. 8(1) : 337-344.
- Jonassen, D.H. (1997). Instructional Design Models for Well-Structured and Ill-Structured Problem-Solving Learning Outcomes. *Educational Technology Research and Development*. 45(1) : 65-94.
- Kö, A. et al. (2019). Knowledge Creation from the Perspective of the Supply Chain: The Role of ICT. *Society and Economy*. 41(3) : 311-329.
- Nonaka, I. and Takeuchi, H. (1995). *The Knowledge-Creating Company: How Japanese Companies Create the Dynamics of Innovation*. Oxford: Oxford University Press.
- Nunnally, J.C. (1978). *Psychometric theory*. (2nd ed.). New York: McGraw-Hill.
- Peng, M.Y. (2024). Breaking Down Barriers: Exploring the Impact of Social Capital on Knowledge Sharing and Transfer in the Workplace. *Humanities and Social Sciences Communications*. 11(1) : 1-12.
- Salas, E., Sims, D.E. and Burke, C.S. (2008). Is there a “Big Five” in Teamwork. *Small Group Research*. 39(5) : 555-599.
- Shahzad, M. et al. (2020). Exploring the Influence of Knowledge Management Procession Corporate Sustainable Performance Through Green Innovation. *Journal of Knowledge Management*, 24(9) : 2079-2106.
- Stawicka, E. (2021). Sustainable Development in the Digital Age of Entrepreneurship. *Sustainability*. 13(18) : 1-11.
- Sunday, A. et al. (2021). Skills Shift and Organisational Sustainability: Perspectives for the Future of Work. *Journal of Research in Business, Economics and Management*, 16(1) : pp. 2395-2210.
- Tapscott, D. (2009). *Grown Up Digital: How the Net Generation is Changing Your World*. New York: McGraw-Hill.
- Yamane, T. (1973). *Statistics: An Introductory Analysis*. (3rd ed.). New York: Harper and Row.